

zijn, geeft onze Kerkenorde niet aan en is ook voor elk bepaald geval niet te zeggen. Zeker is het geen voldoende grond, wanneer iemand verklaart, dat hij het predikambt te lastig vindt en daarom liever naar een andere betrekking omziet; en nog veel minder, wanneer hij dat alleen doet uit lucratieve overwegingen, omdat hij in een andere betrekking meer geld kan verdienen. Wie een toren bouwen wil, heeft vooraf de kosten te berekenen, en wie het ambt van predikant kiest, heeft vooraf te overwegen, of hij bereid is den last en ook de armoede, die vaak aan het ambt verbonden is, te dragen. Maar wanneer hij eenmaal in het ambt gesteld is en verklaard heeft te gevoelen, dat hij daartoe van God zelf geroepen is, dan kan hij om zulke redenen niet wettig ontslagen worden uit zijn ambt. Ook Mozes is door God niet ontheven van zijn ambt, toen hij klaagde: Ik alleen kan al dit volk niet dragen, want het is mij te zwaar (Num. 11: 14) en nog veel minder kan als wettige reden gelden, dat men zijn ambt verlaten wil, omdat men in een andere betrekking meer geld hoopt te verdienen.

Vraagt men, welke dan wel de wettige redenen zijn, waarop Artikel 12 onze Kerkenorde doelt, zoo schijnt het minder juist te zijn, daaronder in de eerste plaats te noemen, gelijk Voetius in zijn *Politica Ecclesiastica* Pars II p. 662 en v.v. doet, gebreken van lichaam of ziel, waardoor iemand zijn ambt niet langer waarmaken kan; immers over dit speciale geval wordt afzonderlijk in Artikel 13 der Kerkenorde gehandeld, en hetgeen daar gezegd wordt kan moeilijk als een nadere uitwerking van het voorgaande artikel worden opgevat. Immers in geval men door ouderdom, ziekte of anderszins onbekwaam is geworden om zijn ambt langer waar te nemen, gaat men niet over tot een anderen staat des levens, maar wordt men emerituspredikant, d.w.z. men blijft den naam en eere van een Dienaar des Woords behouden met al de bevoegdheid daaraan verbonden, en de Kerk, die men diende, blijft verplicht voor het onderhoud van zulk een dienaar te zorgen. En evenmin kan onder artikel 12 vallen het geval wat Voetius in de tweede plaats noemt, wanneer een predikant geroepen wordt tot professor in de Theologie. Want wel vindt er dan een overgang plaats tot een andere betrekking, maar de kerkeraad zelf rekent het ambt van doctor of professor in de Theologie tot de diensten voor en ten behoeve van de Kerk ingesteld (Art. 2) en de band tusschen dezen dienst en de Kerk is zoo nauw, dat men niet zeggen kan, dat een predikant, die tot het professoraat geroepen wordt, daarom tot een anderen staat des levens geroepen wordt. In zekeren zin blijft hij in den dienst der Kerk, en vandaar dat de Kerken ook nooit gearzeld hebben, zulke predikanten, die hoogleraar werden, de eere en naam van een Dienaar des Woords te laten behouden.

Wil men den zin en de bedoeling van Art. 12 dus geen geweld aandoen, dan kan men daaronder noch de emerituspredikanten noch de professoren in de Theologie rekenen, maar ziet dit artikel alleen op zulke gevallen, waarin iemand zijn ambt neerlegt om tot een wereldsche betrekking over te gaan, zoals schoolopziener, burgemeester, advocaat, doctor in de medicijnen, of aan het hoofd van een fabriek of handelszaak te gaan staan. Alleen dan vindt er een overgang tot een anderen staat des levens plaats. Het was dus volkomen correct, dat Dr. A. Kuyper, zoolang hij professor in de Theologie was, de eere en naam van een Dienaar des Woords behouden bleef, en als emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te Amsterdam te boek stond, maar dat hij, zoodra hij het professoraat neerlegde om Minister der Koningin te worden, aan de Gereformeerde Kerk van Amsterdam meedeelde, dat hij nu tot een anderen staat des levens was overgegaan en daarmede dus ophield haar emerituspredikant te wezen.

DR. H. H. K.

Leestafel.

G. WISSE, v.d.m. *DE WERELDRAND-LEER* (Contra Haecckel). Een boek inzonderheid voor ongelovigen en twijfelaren. E. J. Bosch (Ihm. Nijverdal 1915).

In 'Uitgever ten onzen is, een tijdje geleden, op de onzalige gedachte gekomen een hollandsche vertaling van HAECCKEL'S WELTRATSEL in het licht te brengen.

Dit nu heeft Dr. WISSE op de gelukkige gedachte gebracht onder denzelfden titel er een boek tegen te schrijven.

Om de betekenis van dit jongste der vele papieren kinderen van den tegenwoordigen predikant van BODEGRAVEN te doen versnien, wil ik hier iets mededeelen omtrent HAECCKEL en zijn boek.

Prof. ERNST HAECCKEL, geboren te Potsdam in 1834, is van zijn vak Zooloog en trad als zoodanig reeds in 1865 te Jena als academisch docent op. In zijn jonge jaren beïnvloed door het, omstreeks 1850, als reactie tegenover het Idealisme van SCHLEGEL en HEGEL en onder de beïnvloeding van de groote ontdekkings- en nieuwere hypothesen, ondermeer die der mechanische evolutie van DARWIN, op het gebied der NATUURWETENSCHAP, werd opgekomen MATERIALISME, — laat hij zijn wetenschap beheerschen door het e.g. NATURALISTISCH-EVOLUTIONISTISCH MONISME.

Voor Prof. HAECCKEL is dit MONISME niet alleen een, bij zijn aanname van de dierenwereld, zijn denken beheerschend beginsel, maar het is hem tot een wereld- en levensbeschouwing geworden. Een wereld- en levensbeschouwing waarvan hij in Duitschland nog altijd als de hoofdvertegenwoordiger geldt en waarvoor hij sedert jaren op de meest militante wijze propaganda zoekt te maken.

Nu staat MONISME als eenheids-, tegenover Dualisme als tweedichs-, en PLURALISME als veelheids-leer omtrent het beginsel of den grond der wereld.

EVOLUTIONISTISCH-MONISME is dan de leer, dat het eene wereldbeginsel zich van lager tot

hooger ontwikkelt; en NATURALISTISCH wil zeggen, dat deze ontwikkeling niets anders dan een natuur-gebeuren is, en wel zoo, dat daarin het geestelijk-gebeuren of uitgeschakeld wordt, of althans niet tot zijn recht komt.

Wij nu de term MONISME zoowel toepasselijk is op een leer omtrent het beginsel der wereld, waarbij dat beginsel of als eenheid van het „stoffelijke“ en het „geestelijke“ (van het materiele en het spirituele); of in zijn eenheid als „geest“, of in zijn eenheid als „stof“ wordt gedacht, kan ook het Materialisme zich van den term Monisme bedienen.

Als ik mij niet sterk vergis, dan heeft WINDELBAND in zijn onlangs verschenen *EINLEITUNG* het MONISME van HAECCKEL op het oog, wanneer hij spreekt van „eine schlichte und verschämte Abart des Materialismus“, die zich in de nieuwste literatuur met den naam Monisme zoekt te dekken.

Metterdaad staat „Monisme“ veel gekleeder dan „Materialisme“.

Voor al het sedert 1850 weer opgekomen MATERIALISME, althans in wetenschappelijke kringen, vrijwel heeft afgedaan, is voor propaganda de term „Monisme“ dan ook verkieslijker.

Hoe het zij, de door WINDELBAND met omzichtigheid gekozen uitdrukking „Abart des Materialismus“ kan op HAECCKEL'S „Monisme“ toegepast. Wanneer echter HAECCKEL, — voor een Monist vrij zonderling omdat het PLURALISME is, — ook van de wereld spreekt als van een veelheid van elementen en dan leert, dat elk atoom leeft en dus bezield en alzoo physisch en psychisch tegelijk is, dan herinnert deze leer aan die van het HELIOZONISME of die van „het leven in de stof“, waarmee het Griekse denken, dat zich de onderscheiding van stof en geest nog niet bewust was, begon.

Iemand heeft eens niet onaardig gezegd: „Het Materialisme eet te veel“. Ook de „Abart des Materialismus“ waarvan HAECCKEL de vertegenwoordiger is, meet althans alles te eten. Voor hem, den professor der Zooloogie te Jena, bestonden geen problemen. Zijn MONISME was de afleutel op alle geheimen van wereld en leven.

Wie zoo optreedt imponeert.

En ik herinner mij dan ook, hoe in de zeventiger jaren verreweg de meesten mijner medische commissies aan HAECCKEL, in 1868 voor het eerst verheeren, NATURLICHE SCHÖPUNGSGESCHICHTE een gezag toekenden zoolang menig theoloog het niet aan zijn Bijbel deed.

Het boekje van den materialist RUCHNER, *KRAFT UND STOFF* deed daarbij dienst als Catechismus.

Men zeist.

In dit juchend koor der zelfvoldaanheid bracht echter ten jare 1880 de Berlijnsche professor ERN. DUBOIS-REYMOND met zijn *Ignoramus et Ignorabimus* een wanklant.

Hij, als hoogleraar in de Physiologie, sprak toen overholven uit: „Wij weten niet, nog niet! het ontstaan van het leven, van de doelmotigheid in de natuur, van denken en taal; wij zullen nooit weten! het wezen van kracht en stof, den oorsprong der beweging, het ontstaan van gewaarwording en bewustzijn, de wilsvrijheid.“

De Bos sprak hiervan als van de „teven wereldsdaelen“.

Niet geheel ten onrechte is door den geleerden JESUIT THOMAS PESCH, reeds in de eerste uitgave, de 2e is van 1892, van zijn, op den grondslag der Aristotelische wijsgerige geschreven: *Die GROSSEN WELTBATHEN* opgemerkt, dat het juistst ware van „problemen“ dan van „maddels“ te spreken, wij bij deze vragen niet van een „raden“, maar van een methodisch nadenken sprake kan zijn.

Naar aanleiding van Dr. BOE-KAYMOND'S „Weltratsel“ gaf nu ook HAECCKEL in 1899 zijn befaamd boek: „*Die WELTRATSEL*“, waaraan hij 1903 een Deutsche volksuitgave verscheen.

Die WELTRATSEL is een populair boek, waarin HAECCKEL onder het volk propaganda maakt voor zijn Monisme.

Terecht merkt WISSE op, dat het natuurwetenschappelijk gedeelte ervan te nauwkeurig is van het geheel beslaan, en dat dit gedeelte door vakgenooten van HAECCKEL op zeer ongunstige wijze is beoordeeld.

In den weg zijner monistische bespiegeling meent HAECCKEL die van geen *Ignoramus* en nog minder van een *Ignorabimus* wil weten, in zijn boek de „wereldsdaelen“ op te leggen. Dat hem dit echter niet is gelukt, is door wijsgeeren van verschillende richting aangetoond.

Daarbij is het een goddelasterlijk boek, dat op de meest laaghartige en ruwe wijze het Christendom bestrijdt en propaganda maakt voor de valsch, door HAECCKEL, uitgedachte religie, van den door hem, ten jare 1896 gestichtten „Duitschen Monistenbond“, waarvan Prof. OSTWALD Ihm de Voorzitter is.

De gedachte an, die in de hollandsche uitgave van Dr. WELTRATSEL tot daad is geworden, dankt zij daarom zulk een onzalige, omdat dit, en wetenschappelijk en wijsgerig, zoo zeer bij mislukte boek voor een argeolus lezer een enger berisping als alcohol is.

Wie toch zoo'n boek in een hollandsche vertaling leest toont daarmee, dat zijn opleiding vrij beperkt is geweest.

En juist zoo een laat zich des te eerder insippen.

Te meer zou het te betreuren wezen, indien ook christenen zich door dit boek, van den ouden Godshater uit JENA in verwarving beten brengen.

Maar om dit alles dunkt mij de gedachte van Dr. WISSE er een boek tegen te schrijven, dan ook een bijzonder gelukkige. Zijn boek gaat juist die genoege om lezers van HAECCKEL'S WELTRATSEL in hollandsche vertaling, het misderwaardige, het onwaarschijnlijke en het onchristelijke van dit giftig product der duitse literatuur klaar en duidelijk te doen zien. Niet alleen wij Gereformeerden, maar allen, die met ons de geestelijke verginging van het volk zoeken te verhinderen, behooren Dr. WISSE voor dit zijn knap geschreven, jonge werk dankbaar te zijn.

G.

Officiële Berichten.

De Raad der Geref. Kerk van Krimpen a.d. Lek, daartoe aangewezen op de laatste gehouden classieke vergadering, roept de kerken der classie Gouda tot de gewone driemaandelijkse vergadering op, welke D.V. gehouden zal worden op Dinsdag 4 Mei a.s. Punten voor het agendum worden ingewacht vóór 22 April bij den eerstondergeteekende.

Naamden den Raad van voornoemde Kerk,

P. VAN HOFEN, *Presid.*

T. GOUWEN, *Secr.*

Kort verslag der Classie Schiedam, gehouden op 23 Februari 1915.

1. Op gebruikelijke wijze open Dr. Berends

namens de roepende kerk van Maasland de vergadering.

2. Na onderzoek der credentia's nemen in 't moderneren zitting: Dr. Sluyter, *pres.*, Dr. Sieders, *ass.*, Dr. Berends, *scriba*; Dr. v. Anken, *adj. scriba*.

3. De praeses wenscht de kerk van Vlaardingen B. geluk met het behoud van Dr. Hagenbeek, die voor Harderwijk bedankte, en evenzeer de kerk van Pernis, wier leeraar voor Alblasserdam en Harderwijk bedankte kon.

4. Na lezing en arrestering van de notulen der vorige classie bleken als ingekomen stukken ter tafel:

a. een hulpaanvraag classie Brielle, die afgevoerd wordt, wij in eigen boezem de bijzondere vacature-diensten nog voortduren.

A. een hernieuwde aanvraag om emeritaatsverlening door Dr. D. van P., welke ook in dit stadium nog niet gewettigd geacht wordt.

5. Over wervingsvragen is één der kerken rapporteer Dr. Vonk. Conclusies zullen aan betrokkenen worden bericht.

6. Poortgalaal zal D.V. gediend worden: 14 Maart door Dr. Felderhof, 24 Maart door Dr. Sieders, 11 April door Dr. Hagenbeek, 25 April door Dr. Sluyter, 9 Mei door Dr. van Haerlingen en 23 Mei door Dr. Koster.

Hoogvliet in Febr. door Dr. Koster, in Maart door Dr. Berends, in April door Dr. Goris en in Mei door Dr. Jonkers.

7. Geschiedt rapport van den stand der ineen-smelting der kerken A. en B. te Vlaardingen. De classie geeft advies. Ter Mei-vergadering wordt officieel rapport gewacht van de kerken A. en B. te Maassluis.

8. Dr. van Haerlingen doet mededeeling, dat de boeken en bescheiden van den quacstor der classie zijn accoord bevonden.

9. De subsidie-aanvraag Hoogvliet wordt in landen gesteld van de commissie ad hoc: de kerken, die verzuimd haar verzoek om steun in te zenden, zullen dit binnen 14 dagen doen.

10. Bij de rondvraag deelt Maassluis A. mee, dat in Maart de kerk haar gouden jubileë denkt te vieren. De zusterkerken worden genoodigd deputaten te zenden: Vlaardingen B. en Hoek v. Holland zullen de classie vertegenwoordigen.

11. Maassluis A. zal tegen 25 Mei de volgende classie samenroepen. Praeses Dr. Vonk. Schiedam zal tegen 23 en 24 Juni de Partic. Synode van Zuid-Holl. (Zuid) bijeenroepen.

12. Na dankgebed door Dr. Sluyter is de vergadering gesloten.

Voortgezette voorjaarsvergadering op 23 Maart 1915.

Na opening door den voorzitter Dr. Sluyter worden de notulen van de vorige zitting gelezen en vastgesteld. De bekende circulaire-Joulenzending komt ter tafel; Dr. van Haerlingen zal de inlijding der collecten bezorgen.

Naar aanleiding van een ingekomen aanbieding wordt goedgevonden een proef te nemen met een ander vergaderlokaal.

Mededeeling geschiedt aan de kerken, dat deput. ter behartiging van de geestel. belangen der militairen gaarne de reiskosten dragen, zoo kerken die haar dienaar afstaan voor den predikdienst, daartegen bezwaar maken. Voorzitter wekt op tot steunbieding. Gemakshalve kunnen dienaars uit onze omgeving geroepen worden naar de posten Brielle—Rockanje en Helvoet—Nieuw-Helvoet.

Thans komt in behandeling de aanvraag van Dr. Diemer om losmaking van de kerk te Poortgalaal. Na breede discussie en advies van de depp. Part. Synode besluit de Classie genoemde aanvraag in te willigen, zoodat wachtgeld wordt een regeling getroffen. Aan de zuster-classie zal van Art. 89 Acta Utrecht 1905 kennis worden gegeven.

Thans komt 't rapport ineen-smelting der kerken A. en B. te Maassluis in bespreking. Met smart verneemt de vergadering, dat de aanvankelijk goedgekeurde onderhandelingen werden afgebroken. Met allen aandring adviseert de vergadering om Jezus' wil de pogingen te hervatten, en zoodoende te komen tot de vurig begeerde en door Gods Woord geboden vereniging.

Een kerk ontvangt ten slotte eenig advies over een Sabbatss-aangelegenheid.

Na dankgebed door Dr. Sluyter II is de vergadering gesloten.

Voor de Classie,

K. VAN ANKEN,

Adj. Scriba.

Buitenland.

Duitschland. Een uitnemend vermaant aan Duitschland's soldaten.

Het opperconsistorie der Evangelische kerk van Beyeren heeft een brief tot de soldaten in het oorlogsveld gericht, waaraan wij het volgende ootellen:

Lieve vrienden! In honderden kerken van uw vaderland wordt op 21 Februari de jaarlijkse boete- en bededag gehouden, waarmede de lijdensweken beginnen. Wij zouden gaarne zien, dat gij die daar buiten in het veld staat, en wij die te huis bleven, u buigt voor Gods alomtegenwoordige menschen, die een genadigen God noodig hebben en zoeken, en dat gij met ons u veremigt in het geloof aan de groote liefde Gods die in den Gekruisigde de armen tot ons uitstrekt en dat gij met ons gelovig rijgt: Alle zonde heft Gij gedragen, anders moesten wij vertragen. Onferm u onzer, o Jezus! Geef ons nwe vrede, o Jezus! Zijn vrede! Dat is meer dan de vrede, die de wapenen doet neerleggen en u weder in het vaderland brengt. Zijn vrede is iets dat men in het hart draagt, dat men ook in den veldtocht medeneemt en in het gevoel van den strijd bij zich hebben kan. Zijn vrede, dat is de zekerheid, dat God niet tegen, maar voor ons is. En deze zekerheid krijgt de mensch niet anders dan door de vergeving zijner zonden om Jezus Christus wil. Bidt om deze gave zij den grond van uw hart! Zij zal u kostelijke diensten bewijzen. Zij zal uw zielen vast en sterk maken, om uren zware taakoverdrotten te vervullen, zoodat gij, hoe zwaar ook op de proef gesteld, blijft volhouden in het volbragen van uw plicht om het vaderland die trouw te betoonen, waarop het rekt. Zij zal tegelijk uw hart zacht stemmen, zoodat gij elkander de broederlijke liefde betoont waaraan men den Christen herkent, en gij ook tegenover den vijand uw geloof niet verloochent, en gij hem, voor zover dit mogelijk is in het ruwe oorlogshandwerk, dit steeds doet merken. En deze gave des geloofs zal u bij zware verwoeding der pijn, en in doodsmood den angst helpen overwinnen en u tot hielden maken, die voor Koning, Keizer en Vaderland weten te lijden en te sterven voor een lichtende hoop van lijdensrijd en uwe stervensure verheldert, want waar vergeving van zonden is, daar is ook leven en zaligheid.

Maar gedenkt, lieve vrienden, ook het Psalm-

vers (130: 4): „Bij U o Heere is vergeving, opdat Gij vergeve word.“ Wie onder het kruis van Christus als een zondar zich gebogen en als een begenadigde zich opgericht heeft, die is een vijand van de zonde geworden en schijnt niets zooser als deze, wij zij, zoo spoedig zij weder over hem meester wordt, hem aandoet, wat geen vijand hem aandoen kan: hem van God scheiden. Het is zoo jammerlijk hoe vele menschen, die zich als blijde, krachtige kinderen Gods konden openbaren, ellendige knechten van de zonde geworden zijn, die, doordat zij voor een oogenblik bevreemding van hun lust zochten, gestraft werden, wij zij daardoor de gemeenschap met God moesten derven. Maar het vreemdelijkst was het, wanneer in dezen grooten tijd, waarin de heilige zaak van het zwaar bedreigde vaderland elke zenuw en elke vonk van de kracht zijner zinnen eischt en eischen moet, Duitse jongelingen en mannen voor de verzoeking bezweken, die hier en daar in het vijandelijk land of reeds voor het uitrukken in de verzamelpaatsen op hen aansluit, en zich wegvierpen in een schandelijk begereen en genietten, hetgeen hen voor hunne moeders en verloofden, voor hunne vrouwen en kinderen van hun goede conscientie zou berooven en hun den lust en de vrijmoedigheid beneemt aan God te denken en zich aan God te houden.

In dezen uitnemenden toon gaat dit schoone stuk voort de soldaten te vermanen en te wijzen op hunne dure verplichtingen tegenover God, het vaderland, hunne gezinnen en zich zelve. Wij verheugen er ons in, dat een kerkbestuur zulke woorden laat hooren die een echt Christelijk geest ademen.

— De Edinburgsche Zendingconferentie beschuldigd.

Het is te begrijpen, dat in Christelijke Duitse kringen de verklaring van de *Times*, dat Engeland de oorlog begonnen is, niet ont het in de eerste plaats voor België op te nemen, maar om zijn eigen belang te dienen, druk besproken wordt. Nu wordt in diezelfde kringen verband gezocht tusschen de houding, die Engeland aannam ten opzichte van de gruwelen welke door België in den Congo gepleegd waren, en het optreden van Engeland ten bate van België. In het Januari-nummer van de *Koloniale Rundschau* stond een artikel over den „Wereldkrijg“, waarin Engeland beschuldigd wordt eerst door het oprichten van een Engelse Congoliga gestreden te hebben voor een menscheijke behandeling van de inboorlingen in den Congo, maar dien strijd te hebben laten varen zedert Engeland de annexatie van den Congostaat goedkeurde. Eerst was deze staat het particulier bezit van den koning van België, toen er sprake van kwam dat de Congo door den Belgischen Staat zou geannexeeerd worden, heeft Engeland zich eerst wel daartegen verzet, maar tenslotte toch (in 1910) er in toegestemd. Door den schrijver in den *Koloniale Rundschau* wordt beweerd (niet bewezen) dat de erkenning van den Congostaat als Belgisch bezit verkregen is door de belofte, dat wanneer er oorlog komen mocht tusschen Duitschland en Engeland, België de zijde van Engeland kiezen zou. Als door den schrijver gezegd wordt, dat daarna België zijn leger ging uitbreiden en zijn vestingen versterkte, dan is dit toch geen bewijs.

In het *De Kirchenblatt für Weltb.* schrift prelat von Rönner over het feit, dat sedert Engeland de annexatie van den Congostaat door België, plotseling de Congoliga werd opgeheven en er niet meer geprotesteerd werd tegen de gruwelijke mishandeling, waaraan de negers in dat land blootstonden, het volgende: „De geberide uitdrukking dat „de protesten opheffen“, wordt bevestigd door de houding die de zoo lid geprezen Edinburger Wereldzendingconferentie van Juni 1910 aangenomen heeft. Het was toch niet mogelijk, dat de voortdurende schandelijkheden, door welke de negerbevolking van den Belgischen Congostaat nog steeds gruwelijk ten doode toe gekweld werd en waarvan reeds miljoenen menscheleven en talloze woonplaatsen ten offer gevallen waren, bij een Zendingcongres geheel met stilzwijgen voorbijgegaan zouden worden. Maar Balloir, de conservatieve partijleider, wist door zijn woord met goed gevolg het dreigend gevaar van een protest der vergadering tegen de gruwelen af te wenden. Slechts privaat ging een protest-verklaring onder de deelnemers van hand tot hand, en zij werd ondertekend door hen die wilden. Vermoedelijk waren de ondertekenaars meest buitenlanders, en daarmede was het voorgenomen protest in een succes voor de Engelse regering veranderd, die nu ook verzekerd was dat de Engelse Zendingskringen door hun stilzwijgen de dingen op hun beloop zouden laten.“

Wij hadden het voorrecht niet, de Edinburger conferentie bij te wonen en kunnen dus niet beoordeelen of deze beschuldiging op goede gronden rust. Maar wij kunnen uit het bovenstaande zien hoe de weerspanbare oorlog, die de geheele wereld dreigt in vuur en vlam te zetten, vooral op het terrein van de zending menschen, die elkander de hand moesten reiken om de Heidenwereld met het Evangelie te zegenen, als geharnaste vijanden tegenover elkander doet staan. Dit is wel een der treurigste gevolgen van den rampzaligen oorlog.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE SPEELMAN.

XXXIX.

HERSTELD.

Door een vergissing ter rechter is het slot van het vorig stuk wat verward. We geven hier wat het zijn moet.

Op deze woorden volgde een algemeen gelach, en de jager riep uit: „Zoo mag ik het hooren! Als gij spoed maakt zijn we binnen een week van dien last verlost. Anders kon het wel zes maanden duren. En om spoed te maken hebt gij de hulp van den graaf noodig.“

Ten slotte kon de jager vertrekken met de hoochdich, dat ieder zou zorgen in het begin der volgende week gereed te zijn.

Op uitnodiging van zijn vrienden had ook de speelman de samenkomst bijgewoond en wel begrepen, dat er voor 't oogenblik aan wat anders te denken viel dan aan de toonkunst. Des avonds in het gesprek met zijn pastheer werd hem dit nog duidelijker. Hij wilde dus maar de terugreis aannemen, doch dat vonden de anderen niet goed. „Blijf hier“, zeiden zij, tot de jacht is afgelopen. Die kunt ge dan meteen zien. En als alles naar wensch gaat, kunt ge nog daarna eenige dagen blijven en hooren wij u op de fluit.“

De speelman had er niets tegen. Had hij geweten wat volgen zou, hij zou waarschijnlijk anders geoordeeld hebben.

Den eerstvolgenden Dinsdag had de jacht plaats. Het bosch werd afgezet. De slothor verscheen met jagers en honden. De dorpelingen zouden helpen en zorgen dat de roover niet ontkwam. De speelman wilde liefst enkel toeschouwer zijn.

Om in het bosch te gaan was voor een ongevaarlijk. De man bleef dus wettelijk bij de boeren aan den boschkant. Doch twee, drie uren verliepen en hij zag niets bijzonders. Om toch niet voor niemand gekomen te zijn besloot onze vriend toen een heuvelte te beklimmen, dat ruimzicht bood.

Nauw was hij daar een tien minuten, toen een geweldig leven in de verte hoorbaar werd. 't Geluid kwam snel nader. Men hoorde getrap van paarden, woest gelul van honden, geschreeuw van jagers en drijvers. Nu zal 't komen, dacht de speelman, en het kwam ook, in er kwam misschien meer dan hem lief was. Want een eind voor den jachtstoot rende de opgejaagde wolf, met rechtepootende haren, met bloot belopen oogen en de roode tong uit den vervalschenden aul. En erger nog, het beangste, woedende beest ijde recht op de heuvel toe. Als hij dien eens opvolgde...

De goede man voelde zich alles behalve op zijn gemak. Had hij nu zijn fluit maar meegenomen. Hij had immers meermalen gehoord, dat wilde dieren bang zijn voor muziek. Maar er was thans geen tijd, om dat instrument even te gaan halen.

Gelukkig duurde de benauwdheid niet lang, want de wolf had op dat oogenblik wel wat anders te doen dan heuvels te beklimmen of vreedzame toeschouwers aan te vallen. Hij draafde voort, al dichter bij gevolgd door de honden en de jagers, terwijl verderop de boeren hem opvachten gewapend niet hooivorken, zeisen- en dorschviegels. De speelman werd nu nieuwsgierig om het einde te zien, dat niet ver meer kon zijn. Met een verlicht hart ging ook hij nu aan het draven, den heuvel af, doch vergat om voorzichtig voor zich uit te zien. Het gevolg was dat hij in een kuil trapt, en zoo lang als hij was op den grond viel. Wel kwam hij na eenige moeite weer op de been, maar een geweldige pijn in den voet zei hem, dat hij een leelijke val gedaan had. Met moeite strampelde hij terug naar de boeren en verweeschte in stilte zijn nieuwsgierigheid en alle wolven tevens.

Hij zette zich op het gras, en zag hoe de wolf dicht bij de boeren beproefde ter zijde te ontkomen. Doch hierdoor gaf hij den honden tijd mee te bereiken, die van allen kant op hem aanvallen. Er ontstond een vreselijk gevecht. Nog wist de wolf zich los te rukken, maar nu liep hij den jagers tegemoet. Een welgericht schot velde hem neer. Een luid gejuich steg op. De jachtlieden riepen alle die ter jacht waren, naar de plek. De gedachte roover was dood!

Maar wie niet mee juichte was de speelman. Daarvoor deed zijn verstuikte voet hem te veel pijn. Toen de doode wolf in segeperld werd weggedragen op een ladder met groen versierd, blikte de man mee achteraan, maar was blij toen hij naar huis kon gaan om rust te nemen. Den volgende dag kon hij in het geheel niet loopen, en 't liet zich aanzien dat het geruimen tijd duren kon eer hij hietore weer in staat was. Van spelen en zingen kwam natuurlijk niets. Doch 't ergste was de terrigma die onbepaald moest worden uitgesteld, wij de kosten van een reis per wagen te hoog waren.

Eerst na drie weken ging het loopen weer wat beter. De speelman maakte dankbaar gebruik van de gelegenheid om mee te rijden met een boer, die naar de Geldersche grenzen moest. Eerst woende hij nog het feest bij waarop de dorpelingen hun dank en blijdschap uitdrukten voor het dooden van de wolf. Een week later zat hij wel behouden weer in zijn eigen woning.

Reeds den tweeden dag na zijn aankomst rocht hij zijn ouden vriend, den tuinaan van Jadia op. Er viel over en weer heel wat te vragen en op te helderen dat niemand begreep had waar onze vriend zoo lang bleef.

„En hoe gaat het nu met die kleine ziekte?“ vroeg de speelman al spoedig, „wordt zij beter?“ „Tot nog toe helaas niet!“ antwoordde de tuinaan, al wenschen wij het allen. Ik mag de kleine Louise elke week een keer bezoeken, en vind dat het heve kind er achter dan voortuit gaat. Ik heb 't gewaagd mijn dokter eens te vragen wat hij er van dacht, en die ziet ook geen beterschap.“

„Wat scheelt het meisje eigenlijk?“ vroeg de speelman.

„Dat weet ik niet, en de dokter zei het ook niet.“

De bezoeker zei daar niet veel op. Hij sprak nog een paar met zijn vrienden en ging toen heen, zonder iets van zijn kunst te hebben laten hooren. Bij zijn vertrek vroeg hij nog of de domine wel eens bij Louise kwam. Toen bleek dat dit zoo was nam hij afscheid en begaf zich rechtstreeks naar den predikant. Want er was een plan bij hem opgekomen dat hij maar aanstonds wilde uitvoeren.

Hij vend den leeraar 't huis en maakte zich bekend wat trouwen niet meer noodig scheen te zijn. Toen vroeg hij weer of de domine ook wist welke ziekte Louise plaagde.

„Ook ik weet het niet!“ zei deze, „maar wat zou het ons ook baten? Wij zijn toch geen geneesmeesters.“

„Zeker niet!“ zei de speelman. „Maar voor geneesmiddelen heb ik wel eenig verstand. Ik zoek kruiden en lever die aan apotheken en drogist. Al doende heb ik heel wat opgemerkt en geleerd. Dat kon misschien nu te pas komen. Weet u, domine, geen weg om er achter te komen aan welke ziekte de jongevrouw lijdt?“

De domine dacht even na toen zei hij:

„Ik weet wat. Er is een professor uit Utrecht, dien ik ken, bij Louise geweest. Hem zal ik vragen om inlichting en zoodra ik die heb — dat kan zijn over drie dagen — zal ik om u sturen. Als gij meent iets goeds te kunnen doen, wil ik gaarne behulpzaam wezen.“

HOOGENBEE.

Ingezonnen Stukken.

(Buiten verantwoording van de Redactie.)

Geachte Redactie.

Deputaten voor Argentinië zonden aan de Geref. Kerken een circulaire om in opdracht der laatste gehouden Generale Synode bij vernieuwing een collecte te vragen.

De mededeeling daarin omtrent den terugkeer van ondergeteekende noopt hem voorslands tot enkele opmerkingen.

10. Dat onderget. zich in 1911 na herhaaldelijk te zijn aangezocht (Acta pag. 200) verbond, om voor 4 jaar naar Arg. te gaan, om leiding te geven aan 't kerkelijke leven te Tren Arroyos, terwijl bij contract was bepaald, dat ook 't Nederlandisch zou worden onderwezen, waartoe aanvullend onderwijs in de Nederl.